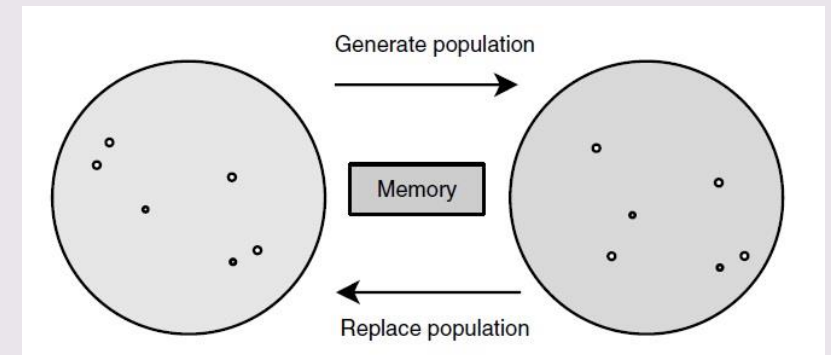

P-HEURISTIKE

Heuristike bazirane na populaciji

Zajednički koncepti heuristika baziranih na populaciji

- Započinju inicijalnom populacijom
  - *Kod nekih heuristika rešenja mogu biti prazna ili parcijalna*
- Iterativno se ponavlja generisanje nove populacije i zamena trenutne populacije
  - *Neke heuristike nemaju memoriju, pa se ovo obavlja na osnovu trenutne populacije*
- Većina P-heuristika je inspirisana prirodom
- Evolutionary Algorithms, Ant Colony Optimization, Scatter Search, Particle Swarm Optimization, Bee Colony, Artificial Immune Systems...

Algorithm 3.1 High-level template of P-metaheuristics.

```
 $P = P_0$ ; /* Generation of the initial population */  
 $t = 0$ ;  
Repeat  
  Generate( $P_t$ ); /* Generation a new population */  
   $P_{t+1} = \text{Select-Population}(P_t \cup P_t')$ ; /* Select new population */  
   $t = t + 1$ ;  
Until Stopping criteria satisfied  
Output: Best solution(s) found.
```

Swarm Optimization

- Sistem inteligentnih agenata inspirisanim kolektivnim ponašanjem socijalnih insekata i drugih životinja koji kolektivno žive
  - *Mravi, pčele*
  - *Vukovi, svetleći crvi, veverice, neke vrste ptica,*
  - *Čestice, koralji,*
- Pojam uveden 1989 od strane G. Beni i J. Wang

Optimizacija kolonijom pčela

Bee Colony Optimization

- Razvijeni su različiti algoritmi zasnovani na ponašanju pčela u prirodi:
  - *Artificial Bee Colony, Bee Swarm Optimization, Bee Hive, Honey Bee Colony Algorithm, Marriage Bee Colony, ...*
- BCO uveli Lučić, Teodorović, 2001
  - *BCO – osnovna konstruktivna metoda*
  - *BCOi (BCO improvement) – popravljanje postojećih rešenja*
- Pokazala se vrlo pouzdanom pri rešavanju kombinatornih problema, kontinualnih problema, problema koji sadrže neprecizne podatke, višekriterijumske optimizacije...

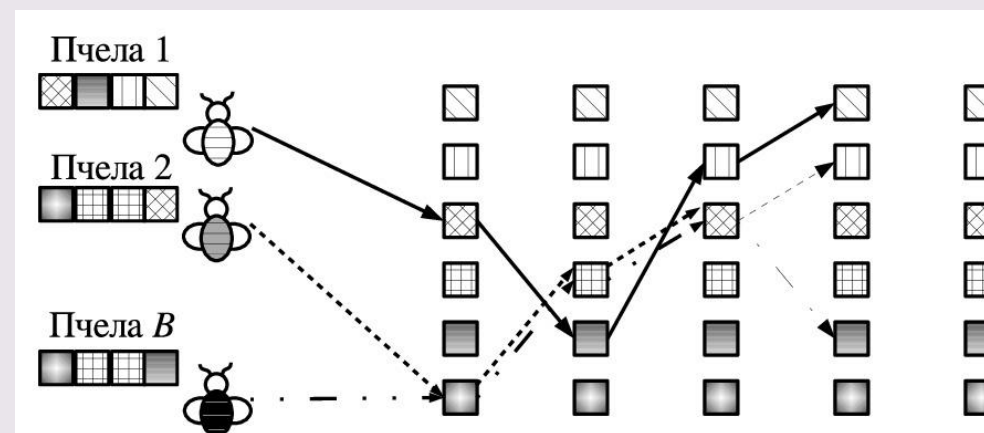
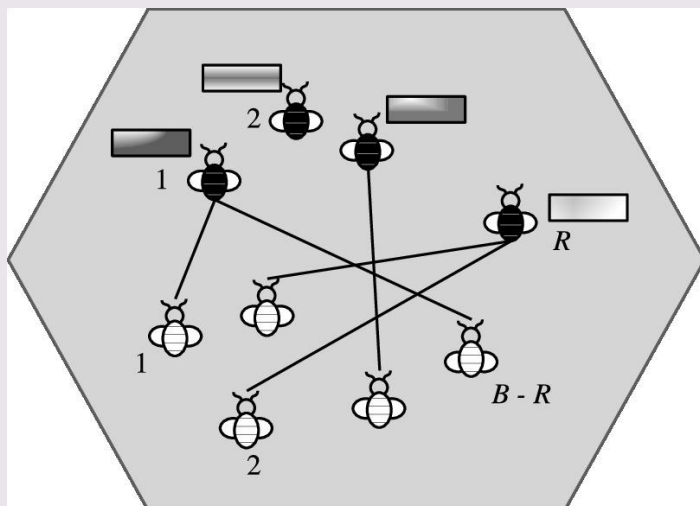
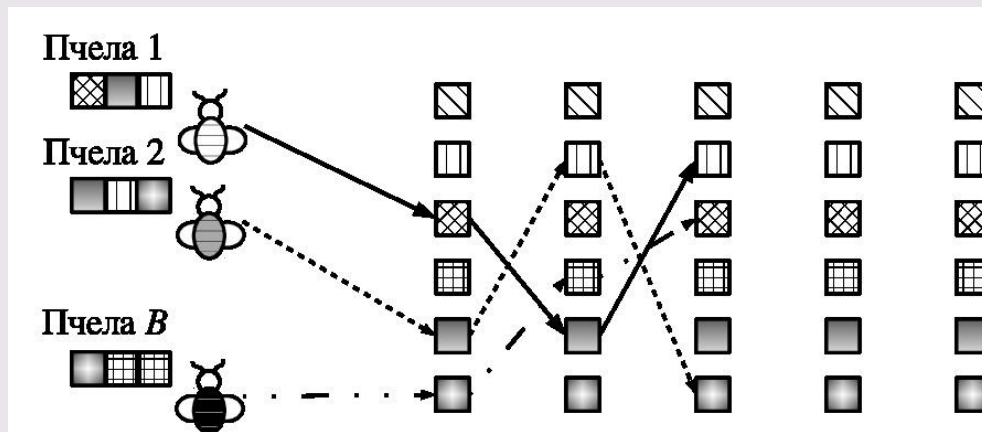
Pčele u prirodi

- Pčele traže hranu pretražujući polja u okolini košnice
- Sakupljaju i skladište hranu
- U početnom koraku sakupljanja hrane pčele-istraživači pretražuju okolinu košnice, vraćaju se u košnicu i „plešući“ informišu druge pčele o lokaciji, količini i kvalitetu raspoložive hrane
- Ukoliko pčele odluče da napuste košnicu, one slede „uputstva“ pčela istraživača, a nakon povratka moguće je da pčela
  - *Napusti lokaciju i postaje neopredeljeni sledbenik*
  - *Nastavi sa sakupljanjem hrane, pri čemu ne regrutuje ostatak košnice*
  - *„Plesom“ regrutuje druge pčele pre nego što nastavi sa sakupljanjem hrane*
- Ukoliko više pčela istovremeno „plešući“ regrutuje nove pčele pitanje je kako pčele odlučuju koga će pratiti – verovatno odluka zavisi od kvaliteta hrane

BCO

- Ideja je napraviti sistem multi-agenata (veštačkih pčela) koje će tražiti dobro rešenje
- Kolonija veštačkih pčela je često dosta mala – 5 do 15 pčela
- Tokom pretrage pčele sarađuju i razmenjuju informacije
- Svaka pčela je odgovorna za jedno rešenje
- Tokom algoritma smenjuju se dve faze:
  - *Let unapred (forward pass) – pretražuje se prostor rešenja i primenjuju koraci za izgradnju/popravljjanje rešenja*
  - *Let unazad (backward pass) – razmena informacija*
- Algoritam se odvija po iteracijama
- Tokom jedne iteracije let unapred i let unazad se smene NC puta

BCO

VCO

Алгоритам 4.4: VCO алгоритам

Do

Иницијализација (празног) решења за сваку пчелу;

For ($s = 0; s < NC; s ++$)

//Лет унапред

For ($b = 0; b < B; b ++$)

Израчунавање могућих корака;

Случајан избор и примена једног корака;

//Лет уназад

For ($b = 0; b < B; b ++$)

Оцена (делимичног/комплетног) решења за пчелу b ;

For ($b = 0; b < B; b ++$)

Одлука о лојалности пчеле b тренутном решењу;

For ($b = 0; b < B; b ++$)

If (b је неодређена) случајан избор регрутера;

Оцена свих решења и проналажење најбољег;

While (критеријум за заустављање није испуњен);

BCO – Ocena rešenja

- Ako je C_b vrednost funkcije cilja rešenja pčele b , normalizovana vrednost je

- Za problem minimizacije $O_b = \frac{C_{max} - C_b}{C_{max} - C_{min}}, b = 1, 2, \dots, B$

- Za problem maksimizacije $O_b = \frac{C_b - C_{min}}{C_{max} - C_{min}}, b = 1, 2, \dots, B$

BCO - Odluka lojalnosti

- Nakon konstrukcije/popravljanja rešenja svaka pčela donosi odluku o lojalnosti
- Verovatnoća da pčela b ostaje lojalna svom rešenju

$$p_b^{u+1} = e^{-\frac{O_{max}-O_b}{u}}, b = 1, 2, \dots, B$$

- O_b - normalizovana vrednost funkcije cilja za rešenje pčele b
  - O_{max} - maksimum svih normalizovanih vrednosti funkcije cilja
  - u - brojač izvršenih letova unapred čije su vrednosti $1, 2, \dots, NC$
- Na osnovu date formule i generatora slučajnih brojeva donosi se odluka za svaku pčelu posebno
    - Ako je generisani broj manji od dobijene verovatnoće pčela ostaje lojalna svom rešenju
    - U suprotnom pčela postaje neopredeljeni sledbenik

BCO – Proces regrutacije

- Ako je pčela neopredeljeni sledbenik donosi odluku o tome kog regrutera će pratiti

$$p_b = \frac{O_b}{\sum_{k=1}^R O_k}, b = 1, 2, \dots, R$$

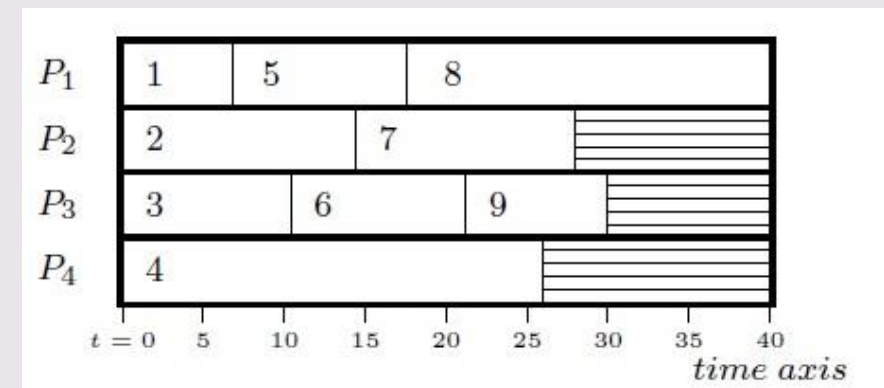
- O_k - normalizovana vrednost k -tog reklamiranog rešenja
  - R - broj regrutera
- Odluka se donosi korišćenjem rulet točka

BCO – Globalno (kolektivno) znanje

- Među iteracijama ne postoji ramena informacija
  - *Omogućava diverzifikaciju prostora pretrage*
  - *Obećavajući delovi prostora pretrage mogu biti nedovoljno istraženi*
- Omogućiti razmenu iteracija među iteracijama – količina razmenjenih informacija se određuje eksperimentalno
- Propagirati najbolja rešenja za narednu iteraciju
- Na početku iteracije, za odabir inicijalne populacije, osim novih generisanih rešenja uzeti u obzir i rešenja iz prethodne populacije, kao i do tada najbolje generisano rešenje

BCO za raspoređivanje procesa

- Neka je
  - $T = \{1, 2, \dots, n\}$ skup nezavisnih procesa
  - $P = \{1, 2, \dots, m\}$ skup identičnih procesora
  - l_i vreme izvršavanja procesa i ($i = 1, 2, \dots, n$)
- Svaki proces treba da bude dodeljen tačno jednom procesoru i svaki proces se izvršava tačno jedanput
- Pronaći raspored procesa po procesorima tako da je ukupno vreme izvršavanja minimalno

BCO za raspoređivanje procesa

1. Reprezentacija rešenja

- Matrica $S_{m \times n}$ gde element s_{ji} predstavlja indeks i -tog procesa na j -om procesoru – iako redosled procesa nije bitan omogućava direktno enkodiranje rešenja
- Vektor $A = \{a_1, \dots, a_m\}$ - broj procesa na svakom procesoru
- Vektor $Y = \{y_1, \dots, y_m\}$ - vreme izvršavanja na svakom procesoru, $y_j = \sum_{i=1}^{a_j} l_{s_{j0}}$
- Svakoj pčeli je na početku dodeljena po jedna struktura (S, A, Y)

2. Funkcija cilja – maksimalni element vektora Y

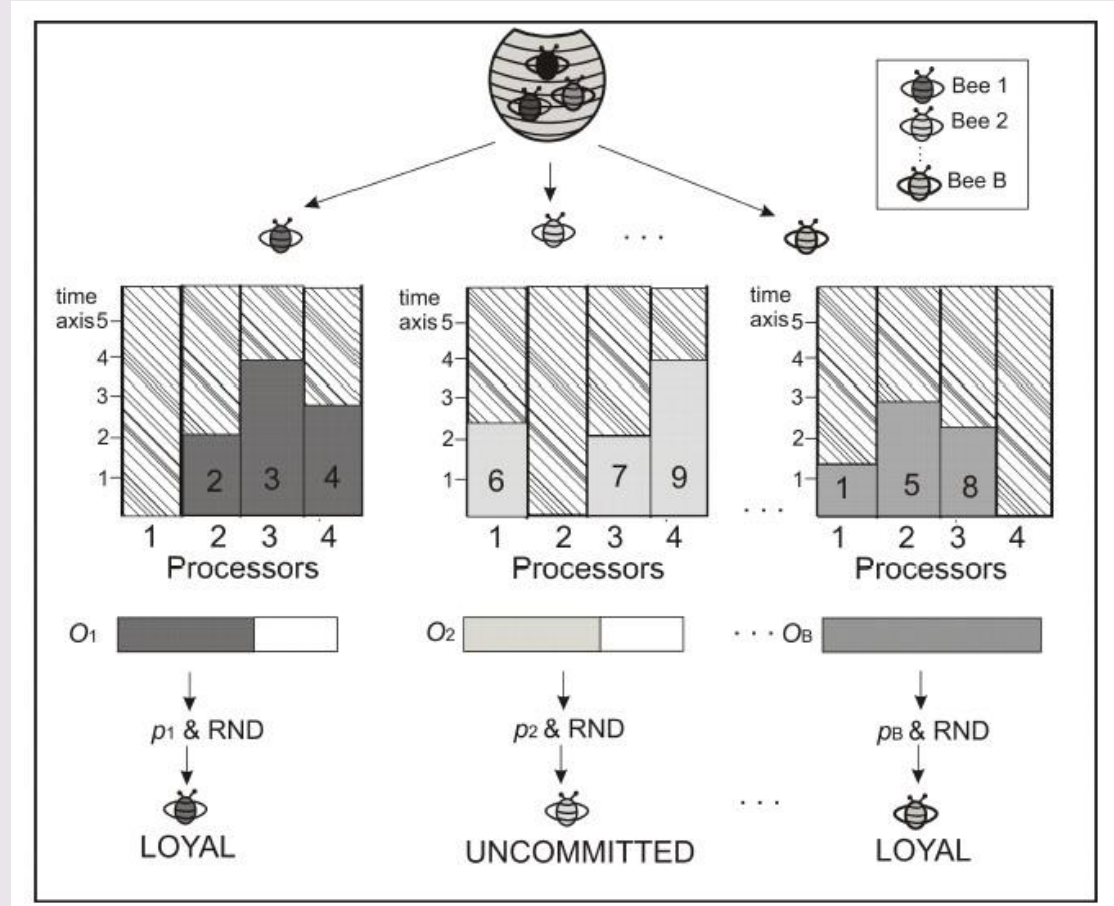
3. Inicijalna populacija – prazne strukture

BCO za raspoređivanje procesa

4. Let unapred – u svakom letu unapred svaka svaka pčela bira NC parova proces-procesor i dodaje svom parcijalnom rešenju
  - Verovatnoća da pčela izabere proces i - $p_i = \frac{l_i}{\sum_{k=1}^K l_k}$, $i = 1, 2, \dots, n$, K – broj preostalih procesa – pčela bira proces na osnovu generatora slučajnih brojeva
  - Verovatnoća da pčela izabere procesor j - $p_j = \frac{V_j}{\sum_{k=1}^m V_k}$, $j = 1, 2, \dots, m$, $V_j = \frac{\max y - y_j}{\max y - \min z}$
5. Let unazad – nije problemski zavistan, pa se obavlja na uobičajeni način

BCO za raspoređivanje procesa

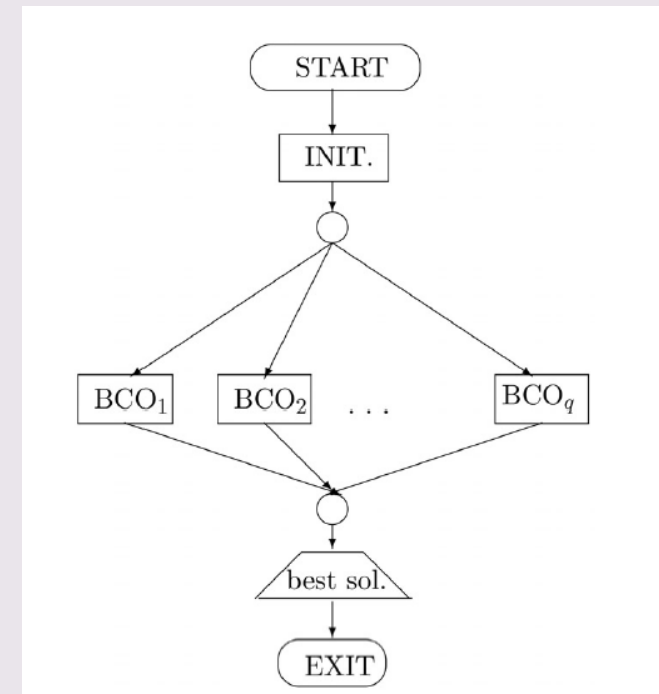
- Nakon 3 leta unapred za $NC = 1$

BCO – Distribuirana izvršavanja

- Nezavisna paralelna pokretanja BCO algoritma – Distributed BCO
  - *Kriterijum za zaustavljanje $runtime/q$*
  - *Paralelizacija iteracija*
- Podela populacije na više manjih populacija B/q – BBCO
  - *Kriterijum za zaustavljanje nepromenjen*
- Kombinacija DBCO i BBCO – Multiple BCO

BCO – Sinhrona paralelizacija

- Razmena informacija među manjim kolonijama koje se paralelno izvršavaju
  - *Fiksiran broj puta*
  - $n_{it}/(10 \cdot q)$
- Ukoliko pčela razvija rešenje koje ne može da „pobedi“ trenutno najbolje ona odustaje od svog rešenja i kreće iz početka

BCO – Asinhrona paralelizacija

- Centralizovana razmena informacija – *central blackboard*
  - Ukoliko se najbolje rešenje u koloniji ne popravi u fiksiranom broj iteracija preuzima se rešenje sa centralne table
  - Ukoliko kolonija dođe do boljeg rešenja od onog na centralnoj tabli o tome obaveštava ostale kolonije, tj. upisuje na tablu rešenje
- Necentralizovana razmena informacija
  - Postoji više „tabli“
  - Ring arhitektura

